

דברים פרק ד

(יד) ואתי צוה יקוק בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשתכם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

(טו) ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר יקוק אליכם בחרב מתוך האש:

(טז) פן תשחתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל תבנית זכר או נקבה:

(יז) תבנית כל בהמה אשר בארץ תבנית כל צפור כנף אשר תעוף בשמים:

(יח) תבנית כל רמש באדמה תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ:

(יט) ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחווית

להם ועבדתם אשר חלק יקוק אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים:

(כ) ואתכם לקח יקוק ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה:

And I was commanded by Hashem at that time to teach you statutes and regulations, for you to do them in the land which you are travelling there to inherit.

Guard yourselves muchly with regard to your nefesh.

because you did not see any temunah on the day that Hashem your G-d spoke to you at Chorev from out of the fire.

Lest you act destructively and make for yourselves a *pesel*, a *temunah* of any *semel*, the *tavnit* of a male or female.

The *tavnit* of any cattle-species on the land; the *tavnit* of any winged bird etc.

יהושע פרק כג

(ו) וחזקתם מאד לשמר ולעשות את כל הכתוב בספר תורת משה לבלתי סור ממנו ימין ושמאול:

(ז) לבלתי בוא בגוים האלה הנשארים האלה אתכם ובשם אלהיהם לא תזכירו ולא תשביעו ולא תעבדום ולא

תשתחוו להם:

(ח) כי אם ביקוק א-להיכם תדבקו כאשר עשיתם עד היום הזה:

(ט) ויורש יקוק מפניכם גוים גדלים ועצומים ואתם לא עמד איש בפניכם עד היום הזה:

(י) איש אחד מכם ירדף אלף כי יקוק א-להיכם הוא הנלחם לכם כאשר דבר לכם:

(יא) ונשמרתם מאד לנפשתיכם לאהבה את יקוק א-להיכם:

(יב) כי אם שוב תשובו ודבקתם ביתר הגוים האלה הנשארים האלה אתכם והתחתנתם בהם ובאתם בהם והם

בכם:

(יג) ידוע תדעו כי לא יוסיף יקוק אלהיכם להוריש את הגוים האלה מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש ולשטט

בצדיכם ולצננים בעיניכם עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם יקוק א-להיכם:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב

אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו אמר רב יוסף לא שנו אלא למלכי ישראל אבל למלכי אומות העולם פוסק מיתבי המתפלל וראה אנס בא כנגדו ראה קרון בא כנגדו לא יהא מפסיק אלא מקצר ועולה לא קשיא הא

דאפשר לקצר (יקצר ואם לאו פוסק) +מסורת הש"ס [והא דלא אפשר לקצר אפשר לקצר מקצר ואי לא

מפסיק] + תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך בא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום

המתין לו עד שסיים תפלתו לאחר שסיים תפלתו אמר לו ריקא והלא כתוב בתורתכם +דברים ד' + רק השמר

לך ושומר נפשך וכתוב +דברים ד' + ונשמרתם מאד לנפשתיכם כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום

אם הייתי חותך ראשך בסייף מי היה תובע את דמך מידי אמר לו המתן לי עד שאפייסך בדברים אמר לו אילו

היית עומד לפני מלך בשר ודם ובא חברך ונתן לך שלום היית מחזיר לו אמר לו לאו ואם היית מחזיר לו מה

היו עושים לך אמר לו היו חותכים את ראשי בסייף אמר לו והלא דברים קל וחומר ומה אתה שהיית עומד

לפני מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא

שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה מיד נתפייס אותו וגמון ונפטר אותו חסיד לביתו

לשלום

בכור שור דברים ד:טו

ונשמרתם מאד לנפשותיכם – אע"פ שאני מזהיר אתכם מאד שלא תשכחו, השמרו בנפשכם שלא תחייבו את נפשכם לומר: מאחר שהוא הזהיר עלינו כל כך שלא נשכח, נעשה לנו תמונות להשכיר ולהיות לזכרון, כי אין זה זכרון, שהרי לא ראיתם כל תמונה, דאינו לכם לזכרון כי אם להשחתה, אבל בלבך יהא שמור.

העמק דבר דברים ד:טו

(טו) ונשמרתם מאד לנפשותיכם. נכלל בזה הלשון אזהרה על שמירת הגוף והנפש דמשום שמירת הנפש הי' ראוי לכתוב ושמרתם מאד את נפשותיכם כמו לעיל ושמור נפשך אלא ונשמרתם זה הגוף כדאי' בברכות דל"ב ב'. לנפשותיכם לשמירת הנפש תשמרו גם הגוף: כי לא ראיתם וגו'. דאלו ראיתם איזה תמונה הי' בנקל לעשות אותה תמונה שיעורר הנפש לזכרון כמו שאוה"ע היו עושים באליליהם, אבל עתה רק המעשה אשר היה מכבד נדרש להיות מושרש בלב, וזהו דבר קשה ובעי שמירה:

רמב"ן דברים פרק ד פסוק טו

(טו) ונשמרתם מאד לנפשותיכם - יזהירם פן יטעו אחר הקול אשר שמעו ויעשו השחתה לקצץ בנטיעות. ואמר תחלה תבנית זכר או נקבה - באדם שמהם יהיה קול, ואחר כן הזכיר כל אשר בארץ בבהמה ובעוף וברמש האדמה ובדגי הים, ואחר כן חזר אל צבא השמים:

דברים רבה (ליברמן) פרשת האזינו ד"ה הצור תמים פעלו

"דרשו ה' בהמצאו" . . . ללמדך שהקב"ה ית' שמו פעמלי נראה ופעמלי לא נראה, פעמלי שומע ופעמים אינו שומע, פעמים נדרש ופעמלי אינו נדרש, פעמלי מצוי ופעמלי אינו מצוי, פעמלי קרוב ופעמלי אינו קרוב. כיצד? נראה למשה, שנא' "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים"; חזר ונעלם ממנו כשא"ל "הראני נא את כבודך". וכן נראה לישראל בסיני: "ויראו את א-להי ישראל וגו'", "ומראה כבוד ה' וגו'"; חזר ונעלם מהם: "ונשמרתם מאד לנפשותיכם וגו'". . .

תשובות הגאונים - מוסאפיה (ליק) סימן קטו

ואמר ר' יצחק: מנין שהקב"ה מניח תפילין וכו'? פל': כמו שהקב"ה מראה כבודו לנביא ולחסידיו באוכנתא דלכא בדמות אדם יושב, דכתיב "ראיתי את ה' יושב על כסאו", וכתיב "ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא", וכמי שיש לו רגלים, דכתיב "ותחת רגליו כמעשה וגו'", וכיון שנודע לנו כי מתראה לנביאיו בענין הזה, נתברר כי זו הראיה האמורה לא בראית העין היא אלא בראית הלב, כי לא יתכן להאמר בראית העין שנראית דמות להקב"ה, שנאמר "ואל מי תדמיון א-ל ומה דמות תערכו לו", אלא ראיה בלב היא. וכך יתכן לומר שאפשר לאדם לראות בראית הלב דמות כבוד בראש ועליו תפילין, והאמור ראיתי ראית הלב, שנאמר "ולבי ראה הרבה חכמה ודעת", וכך כונתו ולא ראיתי העין ממש, כי בפירוש אמר הכתוב "ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרביתי וביד הנביאים אדמה" - מלמד שמראה לכל נביא דמיון שיכול לראותו, אבל ראיה ממש ח"ו שיש מי שיעלה על דעתו. וכי ר' יצחק חולק על התורה?! הלא נאמר "כי לא יראני האדם וחי!", ובא ר' יצחק ואמר כי נראה הקב"ה למשה?! ועוד כתיב "ויראו את אלקי ישראל וגו'", והנה מראה הכתוב שראו, ומקרא אחר כתוב "ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה וגו'" - קשו קראי אהדדי! ופרקינן לא קשיא - האי קרא דכתיב "ויראו את אלקי ישראל" - בראית הלב, והאי דכתיב "כי לא ראיתם" - בראית העין . . .

What does this Devarim 4:15 command us guard our *nefesh* against? In context here, the phrase seems clearly to refer to a spiritual danger. However, in Yehoshua 23:11 the context is more ambiguous, as the overall risk is certainly to military success. In that light, it may be that our verse should be read as primarily a continuation of verse 14 – that failure to guard the *nefesh* will prevent us from reaching or maintaining ourselves in Israel. Thus interpretation offered by a Roman nobleman on Berakhot 32b – 33a, which sees this verse as establishing an obligation to protect one's own life, is not that farfetched (see also Netziv's defense of that interpretation), although at some other time I hope to discuss how much halakhic weight we ought to give that interpretation.

Most of rabbinic tradition, however, reads the verse as a caution against *avodah zarah*, perhaps even against thoughts of *avodah zarah*. (Perhaps this is a backformation from Ketubot 46a taking Devarim 23:10, “*venishmarata mikol davar ra*”, as forbidding erotic thoughts?). This raises the question of the connection between the two halves of the verse. One key question is whether the absence of a *temunah* (visual image?) at Chorev is the reason that making a *pesel* (sculpted image?) would be terribly wrong, or rather a reason that the Jews might be tempted to make a *pesel*.

Bekhor Shor suggests that, ironically, the absence of a visual image of the event, combined with an imperative to remember the actual event, might drive us to create a visual image as a mnemonic. Netziv accepts his psychology generally but rejects his interpretation, arguing instead that the verse simply requires us to redouble our efforts not to forget Revelation. Ramban may be suggesting (I don't get the kabbalistic references) that, in the absence of a visual image, we might be led astray by imagining the producer of the voice we heard.

All of these readings tend to assume that visual images of G-d are simply beyond the pale. Rabbeinu Chanan'el(?) does concede that Exodus 24:10 seems very much to indicate that the Jews did “see G-d” at Chorev; he is therefore compelled to distinguish between “seeing of the heart” and “seeing of the eyes”, even though the Torah itself recounts “the seeing of the heart” with visual detail. Devarim Rabbah, however, suggests that there was no image at that particular event, but there were at other times; the purpose of having no image at Chorev is not made clear.

Properly defining the boundary between the literal and the metaphorical is an ongoing challenge in reading Jewish literature. There are complementary dangers – rationalists who believe in Torah often read as metaphor anything in Torah that jangles their sense of the rational, whether or not that reading is contextually plausible, and rationalists who disbelieve in Torah often assume that the most obvious Torah metaphors should be taken literally. Nonrationalists will do the reverse.

The point I wish to make is simply that one cannot ever prove whether an image is intended as metaphor or literal, once one realizes that texts often use metaphor in full awareness that simplistic readers will mistake it as literal, because metaphors can advance understanding without making readers directly confront truths they are unwilling or unable to deal with. It seems to me that recognizing this can have a salutary damping effect on many sterile conversations about the relationship between “pshat” and theology. Shabbat Shalom!